

Ἐπειτα τὸ παιδί με χίλιους κόπους καὶ βάσανα μαθαίνει, κουτσομαθαίνει τὸ τυπικὸ τῆς ἀττικῆς· κουτσομαθαίνει· μὰ ἂς δεχτοῦμε πὺς τὸ μαθαίνει καλὰ, καὶ ἀκόμα περισσότερο, πὺς προχωρεῖ πολὺ στὸ γνῶρισμα τῆς ἀρχαίας γλώσσας· κ' ἔπειτα; γιατί ἔλ' αὐτά; γὰρ νὰ διαδᾶσει αὐτὲς τὶς πενήντα σελίδες; εἶναι, ἀλήθεια, πρῶμα πρωτάκουστο νὰ σπουδάζει κανεὶς μιὰ γλώσσα, γὰρ νὰ διαδᾶσει πενήντα, μακάρι κ' ἑκατὸ σελίδες ἀπ' τῇ φιλολογίᾳ ποῦναι γραμμένη στὴ γλώσσα αὐτῇ.

Ὅλ' αὐτὰ τότε μόνο θαῆχαν σημασία, ἂν ἐκεῖνος ποῦ τᾶρχίζει ἔχει σκοπὸ νὰ πάει παραπέρα στὸ δρόμο αὐτό (ἀνεξάρτητα ἀπ' τὸ μεθοδικὸ ζήτημα τοῦ πὺς πρέπει νὰρχίζει ἡ διδασκαλία τῶν ἀρχαίων). Τώρα εἶναι σὰ νὰναγκάζει κανεὶς ἕναν ἄνθρωπο με σπρωξίματα καὶ σκοντάματα νὰνεθεῖ τὰ σκαλοπάτια τὰ δυσκολανέδρατα ἐνὸς παλατιοῦ, ποῦ οἱ πόρτες τοῦ θα τοῦ μείνουνε γιὰ πάντα κλειστές.

Ἔτσι τὸ ἐλληνικὸ σχολεῖο ἀπ' τὸ μάθημα ποῦ με τὸν ὄγκο του τοῦ δίνει τὴν ξεχωριστὴ του δοῦλλα, χάνει τὸ χαρακτήρα σχολεῖο αὐτότελου καὶ αὐτοῦπαρχτου καὶ μπορεῖ νὰ σταθεῖ μόνο σὰν προπαρασκευαστικὸ γιὰ τὸ γυμνάσιο (1). Θάθελα ἔμωξ νᾶξερὰ πόσα ἀπ' τὰ παιδιὰ ποῦ παίρνουνε χαρτὶ σχολαρχεῖο ἐξακολοθοῦνε σπουδὲς καὶ παραπάνω, στατιστικὰς στὰ χέρια μου δὲν ἔχω, ὑποθέτω ὅμως πὺς ἂν πῶ ἕνα στὰ δέκα—καὶ αὐτὸ τὸ βγάζω ἀπὸ παρατήρησές μου σ' ἕνα σχολεῖο—δὲ λέω πολὺ, τοῦλάχιστο γιὰ τὶς ἐπαρχίες. Γιατὶ ὁ γονιὸς ὁ ῥωμιός, γενικὰ, αὐτὰ δὲν τὰ βλέπει, οὔτε εἶναι σὲ θέση νὰ τὰ δεῖ. Ἐκεῖνος θέλει νὰ μάθει τὸ παιδί τοῦ γράμματα· τί γράμματα εἶν' αὐτὰ καὶ σὲ τί θὰ τοῦ χρησιμέψουνε; δὲν τὸ ἐξετάζει· νὰ μάθει γράμματα! ἡ λέξη τὸν μαγεύει ἔπειτα τὸ ἀπολυτήριον τοῦ ἐλληνικοῦ σχολεῖο ἀνοίγει τὶς πόρτες σὲ μερικὰς θετούλες. Κ' ἔτσι γιὰ χατίρι δέκα παιδιῶν, ἐνενήντα ἄλλα σκοτώνονται καὶ ξεδεύονται, ἀφήνουνε τὸ χωρὶς τους πολλὰς φορές, γιὰ νὰ γεμίσουνε τὸ κεφάλι τους με πράματα ἀνώφελα καὶ με λέξεις ἄδρες, πετώντας στὴ θάλασσα καὶ κ' ἐνέργεια ποῦ ἔχουν ἔλα τὰ δικαιώματα τοῦ κόσμου νὰ τὰ χρησιμοποιήσουνε σὲ τρόπο ἐξυπηρετικὸ τῆς ζωῆς τους.

(Στᾶλλο φύλλο τελώνει)

ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ

1) Ὁ Α. Πετρίδης, Δελτίο τοῦ Ἐκπ. Ὁμίλου 4 (1914) 281—293, συμπεραίνει, στηριγμένος ἀπάνω σὲ μιὰ στατιστικὴ ποῦ κατάρτισε ὁ ἴδιος· σ' ἕνα σχολεῖο Πειραιώτικο, πὺς τὸ ἐλληνικὸ σχολεῖο δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται σχολεῖο τῆς μέσης καὶ ἀνώτερης τάξης, γιατί, λέει, τὰ μισὰ ἀπάνω—κάτω παιδιὰ ποῦ φοιτοῦνε σ' αὐτὸ βγαίνουν ἀπ' τὴν τάξιν τὴν ἐργατικὴν, ἐνῶ δὲν εἶναι σχολεῖο γι' οὕτῃ τὴν τάξιν. Τὸ κακὸ εἶναι μεγαλύτερο· τὸ ἐλληνικὸ σχολεῖο δὲν εἶναι γιὰ καμμιαν τῆς παιδείας, ἢ δὲν ἔχει σκοπὸ νὰ πάει στὸ γυμνάσιο.

GEORG BRANDES

ΓΙΑ ΤΟΝ ΊΨΕΝ ΚΑΙ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ

(HENRIK IBSEN INTIME)

Μετάφρ. Α. ΚΟΥΚΟΥΛΑ

5.—

Μ' ἕνα ἄλλο παράδειγμα θὰ δείξω τὸ καταπῶς πρῶσωπα ποιητικὰ δημιουργηθήκανε ἀπὸ τὶς δοκιμὲς ποῦκταν ὁ συγγραφέας γιὰ νὰ ζηγήσει τὰ ἔσα γνώριζε ἀπὸ μιὰ περιέργη προσωπικὴ του πείρα.

Ἐνας νεαρὸς σφὸς ποῦ λεγότανε κ. Χόλμ, εἶταν ἐνθερμος θαυμαστῆς τοῦ Ἰψεν. Θεωροῦσε ὡς τὴ μεγαλύτερη εὐτυχία του νὰ γνωρίσει προσωπικὰ τὸ Δάσκαλο. Ὁ Ἰψεν πάλι ἀπὸ τὸ μέρος του εἶχε μιὰ συμπάθεια γιὰ τὸ Δανὸ τοῦτο νέο. Μιὰ καλὴ μέρα, στὸ Μόναχο, ὁ Ἰψεν δέχεται ἕνα ἔμα σταλμένο ἀπὸ τὸ Χόλμ. Τ' ἀνοίγει καὶ βλέπει κάμποσες ἐπιστολὰς γραμμένες ὅλες ἀπὸ τὸν ἴδιο γιὰ τὸ Χόλμ, καὶ ξεχωριστὰ μιὰ φωτογραφία ποῦχε δώσει ἄλλοτε στὸ νέο του θαυμαστή.

Κι' οὔτε μιὰ λέξη ἐπεξηγηματικὴ!

Ὁ Ἰψεν βάλθηκε νὰ γυρέψει γιὰ νὰ μάθει τί τρέχει· Τί διάβολο μπορεῖ νὰ σημαίνει τοῦτο;—Νὰ μοῦ γυρίσει ἔλ' αὐτά;—Σίγουρα θὰ τρελλάθηκε.—Μὰ καὶ νὰ παραδεχτοῦμε πὺς τρελλάθηκε, γιατί νὰ μοῦ γυρίσει τὴ φωτογραφία μου καὶ τὰ γράμματά μου; Μονάχα οἱ ἀρραβωνιασμένοι κάνουν ἔτσι σὰ λάχει καὶ τὰ χαλάσουν. Μ' ἀγαπᾷ ὁλόψυχα. Πρέπει νὰ μ' ἀνκατέψω με κανένα ἄλλο πρόσωπο ποῦ θ' ἀγαπᾷ πάλι ἔτσι· σίγουρα θὰ μ' ἀνκατέψω με καμμιὰ γυναίκα... Μὰ με ποιά γυναίκα;—Μιὰ φερὰ μοῦπλεκε τὸ ἐγκώμιον μὲς κάποιος δεσποινίδας Χόλζενδορφ.—Πρέπει νὰ συνεδέθηκε στενὰ μ' αὐτὴ τὴ γυναίκα καὶ φαίνεται πὺς θᾶχε κανέναν πατέρα ἢ κανέναν ἀδερφὸ ποῦ ζήτησε ἀπὸ τὸ Χόλμ τὰ γράμματα καὶ τὶς φωτογραφίες τῆς.

—Μὰ πὺς λοιπόν; τρελλάθηκε;

Πέρασε λίγος καιρὸς. Ἐνα ὥραιον πρωὶ ὁ νέος πηγαίνει στὸ σπίτι τοῦ Ἰψεν. Εἶταν ἔπως καὶ πάντα. Ἦστερ' ἀπὸ μερικὰς κουβέντες πάνω σὲ ζητήματα δίχως ἐνδιαφέρο ὁ Ἰψεν τὸν ρωτᾷ: «Γιατὶ μοῦ γυρίσατε πίσω τὰ γράμματά μου;»—«Μὰ δὲ σὰς τὰ γύρισα πίσω!»—«Δὲν εἶχατε κάποτες ἀλληλογραφία με μιὰ κάποια δεσποινίδα Χόλζενδορφ;»—«Ὁ Χόλμ μ' ἐκπλήξην: «Πραγματικά».—Δὲ σὰς γύρεψαν τὰ γράμματα ποῦχατε λάβει ἀπὸ κείνην;»—«Πὺς τὸ ξέρετε;»—«Μπερδέψατε τὸν ἕνα με τὸν ἄλλο γιατί καὶ τοὺς δυὸ μᾶς ἀγαπεύσατε πολὺ».

Ὅσο κι' ἂ μίλησε ὁ νέος ὁμορφα καὶ με τὸν πὺς δικαιολογητικὸ τρόπο, τὸ πρᾶμα δὲν ἔπαψε νὰ βασανίζει τὸν Ἰψεν ποῦ ζήτηγε με κάθε τρόπο νὰ μάθει τί τοῦ συνέβαινε. Πῆγε λοιπὸ στὸ ξενοδοχεῖο Λαϊνφέλερ, στὸ Μόναχο, καὶ παρακάλεσε τὸ θυρωρὸ νὰ τοῦ πεῖ ποιὲς εἶναι οἱ συνήθειες τοῦ κ. Χόλμ. Ὁ πορτιέρης τοῦ ἀπάντησε: «Κατὰ κανόνα δὲ δίνουμε πληροφορίες

για τους νοικάρηδες μας και για τις συνήθειες τους. Σεις όμως, κύριε Ίφεν, σάν παλιός πελάτης που είστε έχετε κάποιο δικαίωμα νά ρωτάτε. Σάν ξυπνά λοιπόν ό κ. Χόλμ παραγγέλνει ένα μπουκάλι Πόρτο· σάν προγεμνίζει παίρνει ένα μπουκάλι κρασί του Ρήνου. Για τó γιόμα του παίρνει ένα μπουκάλι κόκκινο κρασί και τέλος τó βράδυ ξαναπαίρνει μιάν ή δυό μπουκάλες Πόρτο».

Η φυσιογνωμία του Άλφρετ Λέβμποργ φουτρώνει στο μυαλό του Ίφεν. Ο νέος εΐτανε λαμπρά προικισμένος, σφός, εΐχεριετος και δίχως σχολαστικισμό κανένα. Γίνεται ό Άλφρετ Λέβμποργ, ό άνθρωπος με τó μέτωπο τó στεφανωμένο με κλήματα. (Τέτοια εΐταναν ή χαρά του Χόλμ, σάν ηΐρε κάτω από τις γραμμές της φυσιογνωμίας του Λέβμποργ τόν ίδιο τόν έαυτό του, που από κείνη τή στιγμή επίμονα ύπόγραφε όλα τάρθρα του με τόνονμα Λέβμποργ). Ο Ίφεν γνώριζε ακόμα πώς ένα βράδυ σ' ένα ξεσπασμα μεθυσιοΰ, εΐχε χάσει τó χερόγραφο ένός βιβλίου του. Βρίσκουμε κι' αυτό τó σημάδι μέσα στην **Έδδα Γκάμπελ**.

Λίγον καιρό πιό άργά ό Ίφεν έλαδε και πάλι ένα δέμα από τó Χόλμ. Αυτή τή φερά λάβαινε τή διαθήκη του. Ο Ίφεν φαινόταν κεί πέρα σά γενικός κληρονόμος του. Μά ή διαθήκη του εΐταν έφοδιασμένη μ' άρκετούς κωδίκειλλους πουΐριχαν έλο και ύποχρέωσεις στόν Ίφεν. Ύποχρεωνότανε νά κάνει διάφορες προσφορές σ' όσους ανθρώπους εΐχανε δείξει μιá καλωσύνη στó Χόλμ. Στη δεσποινίδα Άλμα Ρότμπαρτ, στó Μπρεσλάου, ένα ποσό από... στη δεσποινίδα Έλζα Κράουζαρ, στó Βερολίνο, ένα ποσό από... Κι' έλο γενναία ποσά!

Σάν πραχτικός άνθρωπος ποΐταν ό Ίφεν έκανε μιá πρόσταση έλων εκείνων τών ποσών κι' ανακάλυψε πώς τó σύνολο τών ύποχρεώσεων περνοΐσε πολύ τήν περιουσία που κληρονομοΐσε. Δέν τοΐμενε πιá τίποτ' άλλο παρ' νάρνηθει πολύ ευγενικά τήν κληρονομιά που του πρόσφεραν.

Και δέν εΐναι ακόμα άπίθανο πώς ή κόκκινη Άρτεμη της **Έδδας Γκάμπελ** εΐναι έμπνευσμένη από τή δεσποινίδα Άλμα Ρότμπαρτ. Επιτρέπεται νά υποθέσει κανένας πώς στη φαντασία του Ίφεν ή μορφή του Άλφρετ Λέβμποργ πήρε άδρότερες διαγραφές χάρη σέ τούτο τó έπεισόδιο.

Δέ χωρεί πιότερη άμφισβήτηση και στότι ό Ίφεν εΐχε μάθει κείνη τήν έποχή πώς ή γυναίκα κάποιου Νορδηγού μουσικασυνθέτη, πάνω σέ μιá κρίση δυνατής ζούλιας (και τήνέ προκάλεσε ό λόγος πώς ό άντρας της γύρισε σπίτι σέ μιάν ώρα πολύ προχωρημένη) τοΐκαψε ένα βράδυ μιá συμφωνία του που τότε μόλις εΐχε τελειώσει. Από μιá ζούλεια σπρώχνεται, μ' άλλου είδους βέβαια, κ' ή Έδδα σάν καίει τó χερόγραφο του Λέβμποργ.

Τέλος τήν έποχή κείνη μιλοΐσαν πολύ για μιá νέα Νορδηγίδα, γυναίκα έξυπνη, που ό άντρας της, ένας

πολύ καθώς πρέπει κύριος, εΐταν αλκολικός καιρό πριν. Καθώς ό άντρας της εΐχε πιá διαρθώσει τó έλάττωμά του, ή νέα τούτη κυρία έβαλε στην καμαρά του τή μέρα της γιορτής του ένα μικρό βαρελάκι κονιάκ. Με τήν πρόθεση νά δοκιμάσει έτσι τήν έπιβολή πουΐχε ό ίδιος στόν έαυτό του, τραβήχτηκε άμέσως από κεί. Όταν ξανάνοιξε τήν πόρτα της κάμαρας του άντρός της, τόν ηΐρε ξαπλωμένο κάτω στó πάτωμα μισοπεθαμένο άπ' τó μεθύσι.

Ίσως άπ' αυτό τó έπεισόδιο νά δημιουργήθηκε ή σκηνή που ή Έδδα με τήν πρόθεση νά δοκιμάσει τήν έπιβολή της πάνω στó Λέβμποργ και θέλοντας νά συντρίψει τήν έπιβολή της Τέας, βάζει τó Λέβμποργ, παλιόνα μέθυσο, νά ξαναπιεί.

Νά πώς ένα σωρό σκορπισμένες πράξεις, μαζεμένες μέσα από τή ζωή καθεμικνής μέρας, μπόρεσαν νά χρησιμέψουν για νά σκηματιστεί ένα σύνολο σταθερό και με βαθειά σύλληψη.

(Ακολουθεί)

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Ο κ. Α. Π. Ταγκόπουλος εύχαριστεί όσους τονέ συλλυπηθήκανε για τó θάνατο της μητέρας του.

— Χρέος τιμής για κείνους που βγάζουν τó «Σοσιαλισμό» εΐναι νά δηλώσουν ποιός έγραψε στó τελευταίο φύλλο τó άρθρο κατά Μποέμ. Άδικο τó άρθρο άποδόθηκε στόν κ. Κ. Χατζόπουλο κι' άδικα ό κ. Κ. Χατζόπουλος βεΐστηκε, με τρόπο χυδαίο, από δυό τρείς φημεριδες. Ο κ. Χατζόπουλος ό,τι γράφει, τó γράφει με τήν ύπογραφή του, και με τήν ύπογραφή τους πρέπει νά συνεΐθίσουνε νά γράφουν τάρθρα τά προσωπικά και κείνοι που βγάζουν τó «Σοσιαλισμό».

— Φύλλα περασμένα του «Νουμά» βεΐσκουνται και πουλιούνται στó βιβλιοπωλείο Βασιλείου—Κουκλάρα (Σταδίου 12). Έκει, καθώς τó δηλώσαμε στó περασμένο φύλλο, μπορεί νά πλερώσει κι όποιος θέλει τή συντρομή του, παίρνοντας άπόδειξη ύπογραμμένη από τόν εκδότη του «Νουμά».

— Οί κ. κ. Στύρος Άλιμπέρτης, Γιάννης Άποστολάκης και Γεώργιος Πολίτης βγάζουνε σέ λίγες μέρες ένα περιοδικό αύστηρά φιλολογικό. Τó περιοδικό θά βγαίνει μιá φορά τó μήνα, θάχει είκοσι περίπου σελίδες και θάναι ένα είδος κριτική επιθεώρηση. Αυτά μόνο μάθαμε. Οΐτε τόν τίτλο του, οΐτε τίποτ' άλλο. Όςόσο άνυπόμονα καρτεροΐμε τήν εκδοσή του, γιατί οί εκδότες του εΐναι γνωστοί και πολλά μπορεί νά περιμένει κανείς άπ' αυτούς.

— Ο συνεργάτης μας Κώστας Παρορίτης δουλεύει τώρα ένα καινούριο ρομάντζο του που θάν τó τυπώσει άργότερα στó «Νουμά».

— Μας σταλθήκανε οί ακόλουθοι αποκριάτικοι κι άκατανόητοι στίχοι :

Χρυσή σκόνη στα μούτρα σου έρριξες
και χρυσά γέλια όλόγυρα σκόρπισες
κι άλλοι σέ εΐπαν σωστό χρυσογάιδαρο
κι άλλοι έπίχρυσο κάλπικο νίκη....

Έχει και συνέχεια—μά τήν άφίνουμε γιατί δέ λείει τίποτα.